

THE AIRE CENTRE
Advice on Individual Rights in Europe

**REGIONAL
ANTI-CORRUPTION
INITIATIVE**

Studija slučaja

Bosna i Hercegovina

- - Finansijska istraga i međunarodna
saradnja

Finansijska istraga i međunarodna saradnja

a. Opis predmeta

Postupak po ovom predmetu vodio se pred Kantonalnim sudom u Sarajevu od 2016. do polovine 2019. godine protiv tri optužena lica: dvojice muškaraca starih 47 godina i jedne žene stare 38 godina. Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo ih je teretilo za učešće u organizovanom kriminalu, utaju poreza i pranje novca.

Prvostepena presuda je izrečena jula 2018. godine, ali je u postupku po žalbama strana u postupku Vrhovni Sud Federacije BiH ukinuo tu presudu i naložio ponavljanje postupka. Sud je u ponovljenom postupku ponovo izrekao osuđujuću presudu te prvog i drugog optuženog osudio na kaznu zatvora od 13 godina, a optuženu na kaznu zatvora od tri godine.

Pored državljanstva BiH, prva dva optužena su i državljani Ruske Federacije. U toku je žalbeni postupak pred Vrhovnim sudom Federacije BiH.

U ovoj analizi ne dovodimo u pitanje odgovornost ijedne strane u postupku niti pretpostavku nevinosti optuženih već se isključivo bavimo pravnim pitanjima vezanim za oduzimanje imovine.

b. Osnovne karakteristike finansijske istrage

U ovom predmetu je istragu vodio tužilac Kantonalnog tužilaštva u Sarajevu, koji je koordinirao istražne radnje koje je sprovodilo nadležno odjeljenje Državne agencije za istrage i zaštitu (SIPA), koje vrši funkciju nacionalne finansijsko-obavještajne jedinice (FOJ).

Nacionalni FOJ je 2012. godine pribavio početne informacije od jedne komercijalne banke koja je na osnovu svog sistema za praćenje novčanih transakcija i klasifikacije rizika pojedinih klijenata, a u skladu sa obavezama banaka propisanih Zakonom o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma BiH, prijavila novčane transakcije na bankovnim računima optuženih, nakon čega je SIPA, u svojstvu nacionalne FOJ, pokrenula istražne radnje u ovom predmetu. P

risustvo brojnih pokazatelja sumnjivih aktivnosti, naročito tokom kratkog perioda vremena otkad su otvoreni računi rezidenata BiH, bio je konkretan povod koji je komercijalnu banku naveo na sačinjavanje izvještaja o sumnjivim transakcijama (suspicious transactions report, STR)

. Početak ovog perioda obilježio je priliv velikih količina deviznih sredstava, konkretno iz Ujedinjenih Arapskih Emirata, za kojima su uslijedile osnovne isplatne transakcije opisane kao „isplate za usluge“, uz prateću poslovnu dokumentaciju (memorandume o razumijevanju) itd. Potom je FOJ nekoliko mjeseci aktivno pratio sumnjive bankovne račune u nekoliko komercijalnih banaka. Prateći isplate sa sumnjivih računa, FOJ je utvrdio da se novac na tim računima ne koristi u poslovne svrhe u BiH već za lične potrebe, konkretno za kupovinu nekretnina, akcija, motornih vozila i ostalih stvari.

FOJ je u saradnji sa međunarodnim organizacijama utvrdio kretanje osumnjičenih u nekoliko zemalja, uključujući UAE i Rusiju, dok je preko provjera Interpola ustanovio da preduzeća iz tih zemalja koja su uplatila sredstva na račune u BiH ne posluju u tim zemljama i da su u suštini fiktivna. Ukupno je evidentiran priliv od više od 20 miliona KM na bankovne račune koji su praćeni, dok je u saradnji s Poreznom upravom utvrđeno da sve finansijske transakcije preko tih računa sadrže obilježja koja izazivaju sumnju o utaji poreza.

Od ključnog značaja za ovaj predmet je bilo to što je jedan od optuženih bio okarakterisan kao politički eksponirano lice (PEL), što predstavlja važan pokazatelj kad je reč o otkrivanju sumnjivih transakcija povezanih sa pranjem novca.

Također je zanimljivo da je tokom finansijske istrage otkriveno da je jedan broj finansijskih transakcija u nekoliko zemalja, uključujući Nemačku, bio povezan sa mrežom transakcija koje su na kraju završile na bankovnim računima optuženih u BiH. Uvoz robe (oklopnih vozila), marketinške usluge itd. su navođene kao zvanični razlog i osnov za realizaciju ovih transakcija. Relevantna pravna pitanja od značaja za oduzimanje imovine

U ovom predmetu je utvrđeno nekoliko ključnih pravnih pitanja koje treba pomenuti kako bi se valjano shvatila i procijenila uspješnost cjelokupnog krivičnog postupka i trajno oduzimanje konkretne imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom.

Potrebno je prvo pomenuti da se jedan od ključnih izazova u ovom predmetu odnosi na primjenu međunarodnih pravnih izvora (naročito konvencija) kojima je Bosna i Hercegovina pristupila i koje je u obavezi da primjenjuje u svom pravnom poretku. Konkretno, sud se u ovom predmetu pozvao i primijenio Konvenciju Savjeta Evrope (CETS br. 198) o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenih krivičnim djelom i finansiranjem terorizma, koju je Bosna i Hercegovina ratifikovala 2013. godine i koja je u pogledu BiH na snazi od 1. juna 2013. godine. Jurisprudencija sudova u pogledu neposredne primjene međunarodnih krivičnopravnih instrumenata u to vrijeme nije bila ujednačena, a sudovi su ih primjenjivali u pojedinačnim slučajevima. Biće zanimljivo vidjeti kako će Vrhovni sud Federacije BiH odlučiti o ovoj stvari, imajući u vidu da ovo pitanje nije problematizovao kada je razmatrao prvu žalbu.

Pravni standard za utvrđivanje krivičnog djela pranja novca bez prethodnog utvrđivanja predikatnog krivičnog djela je također od značaja. Konkretno, sud u ovom predmetu nije bio kadar da utvrdi kojim konkretnim krivičnim djelima je pribavljen novac koji se prao i koji je na kraju trajno oduzet. Umjesto toga, sud se pozvao na navedenu Konvenciju i zauzeo stav da prema članu 9. nije nužno utvrditi predikatno krivično djelo da bi se utvrdilo krivično djelo pranja novca i da subjektivni element pranja novca može da se utvrdi na osnovu „objektivnih faktičkih okolnosti“ što predstavlja relativno ustaljeni pravni standard u sudskoj praksi.

Moglo bi se reći da ovi faktori neposredno utiču na postojanje i sadržaj cjelokupne presude u ovom predmetu i da imaju neposredne reperkusije na oduzimanje nezakonito stečene (i oprane) imovine. Ako je u ovom predmetu izvršeno krivično

djelo pranja novca i ako je dozvoljena neposredna primjena međunarodnih konvencija, ne bi bilo neophodno da se u sudskom postupku utvrdi predikatno krivično djelo iz kog je sumnjiva imovina proistekla. Tada bi bilo relativno jednostavno odbraniti stav da sva sumnjiva imovina podliježe trajnom oduzimanju, kao što je sud utvrdio u svojoj presudi.

Sud se iz tih razloga pozvao na relevantne odredbe Kaznenog zakonika FBiH (član 272. st. 4), kao i na Zakon o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom FBiH (član 10.), kako bi opravdao trajno oduzimanje sve imovine koja je oprana. Ispunjenjem svih navedenih pretpostavki stvorio bi se koherentan, racionalan i izuzetno djelotvoran skup pravnih standarda koji ne samo da bi omogućili trajno oduzimanje imovine velike vrijednosti (oko 10 miliona eura) zbog krivičnog djela pranja novca, već i formiranje korisnog i nužnog pravnog stanovišta za buduću sudsku praksu.

Ovo je naročito važno u kontekstu borbe protiv organizovanog kriminala, pranja novca i ostalih teških krivičnih djela, budući da su to prioritete oblasti politike suzbijanja kriminaliteta u BiH.

c. Specifikacija oduzete imovine

Nakon što je sud izrekao osuđujuću presudu, naložio je i oduzimanje imovine od osuđenih lica, koja je obuhvatala razne vrste imovine velike vrijednosti. Oduzeti su gotovina, akcije u otvorenom investicionom fondu, preduzeća, nepokretnosti, motorna vozila i ostale stvari.

Finansijska istraga i međunarodna saradnja

a. Opis predmeta

Postupak po ovom predmetu vodio se pred Kantonalnim sudom u Sarajevu od 2016. do polovine 2019. godine protiv tri optužena lica: dvojice muškaraca starih 47 godina i jedne žene stare 38 godina. Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo ih je teretilo za učešće u organizovanom kriminalu, utaju poreza i pranje novca.

Prvostepena presuda je izrečena jula 2018. godine, ali je u postupku po žalbama strana u postupku Vrhovni Sud Federacije BiH ukinuo tu presudu i naložio ponavljanje postupka. Sud je u ponovljenom postupku ponovo izrekao osuđujuću presudu te prvog i drugog optuženog osudio na kaznu zatvora od 13 godina, a optuženu na kaznu zatvora od tri godine.

Pored državljanstva BiH, prva dva optužena su i državljani Ruske Federacije. U toku je žalbeni postupak pred Vrhovnim sudom Federacije BiH.

U ovoj analizi ne dovodimo u pitanje odgovornost ijedne strane u postupku niti pretpostavku nevinosti optuženih već se isključivo bavimo pravnim pitanjima vezanim za oduzimanje imovine.

b. Osnovne karakteristike finansijske istrage

U ovom predmetu je istragu vodio tužilac Kantonalnog tužilaštva u Sarajevu, koji je koordinirao istražne radnje koje je sprovodilo nadležno odjeljenje Državne agencije za istrage i zaštitu (SIPA), koje vrši funkciju nacionalne finansijsko-obavještajne jedinice (FOJ).

Nacionalni FOJ je 2012. godine pribavio početne informacije od jedne komercijalne banke koja je na osnovu svog sistema za praćenje novčanih transakcija i klasifikacije rizika pojedinih klijenata, a u skladu sa obavezama banaka propisanih Zakonom o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma BiH, prijavila novčane transakcije na bankovnim računima optuženih, nakon čega je SIPA, u svojstvu nacionalne FOJ, pokrenula istražne radnje u ovom predmetu. P

risustvo brojnih pokazatelja sumnjivih aktivnosti, naročito tokom kratkog perioda vremena otkad su otvoreni računi rezidenata BiH, bio je konkretan povod koji je komercijalnu banku naveo na sačinjavanje izvještaja o sumnjivim transakcijama (suspicious transactions report, STR)

. Početak ovog perioda obilježio je priliv velikih količina deviznih sredstava, konkretno iz Ujedinjenih Arapskih Emirata, za kojima su uslijedile osnovne isplatne transakcije opisane kao „isplate za usluge“, uz prateću poslovnu dokumentaciju (memorandume o razumijevanju) itd. Potom je FOJ nekoliko mjeseci aktivno pratio sumnjive bankovne račune u nekoliko komercijalnih banaka. Prateći isplate sa sumnjivih računa, FOJ je utvrdio da se novac na tim računima ne koristi u poslovne svrhe u BiH već za lične potrebe, konkretno za kupovinu nekretnina, akcija, motornih vozila i ostalih stvari.

FOJ je u saradnji sa međunarodnim organizacijama utvrdio kretanje osumnjičenih u nekoliko zemalja, uključujući UAE i Rusiju, dok je preko provjera Interpola ustanovio da preduzeća iz tih zemalja koja su uplatila sredstva na račune u BiH ne posluju u tim zemljama i da su u suštini fiktivna. Ukupno je evidentiran priliv od više od 20 miliona KM na bankovne račune koji su praćeni, dok je u saradnji s Poreznom upravom utvrđeno da sve finansijske transakcije preko tih računa sadrže obilježja koja izazivaju sumnju o utaji poreza.

Od ključnog značaja za ovaj predmet je bilo to što je jedan od optuženih bio okarakterisan kao politički eksponirano lice (PEL), što predstavlja važan pokazatelj kad je reč o otkrivanju sumnjivih transakcija povezanih sa pranjem novca.

Također je zanimljivo da je tokom finansijske istrage otkriveno da je jedan broj finansijskih transakcija u nekoliko zemalja, uključujući Nemačku, bio povezan sa mrežom transakcija koje su na kraju završile na bankovnim računima optuženih u BiH. Uvoz robe (oklopnih vozila), marketinške usluge itd. su navođene kao zvanični razlog i osnov za realizaciju ovih transakcija. Relevantna pravna pitanja od značaja za oduzimanje imovine

U ovom predmetu je utvrđeno nekoliko ključnih pravnih pitanja koje treba pomenuti kako bi se valjano shvatila i procijenila uspješnost cjelokupnog krivičnog postupka i trajno oduzimanje konkretne imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom.

Potrebno je prvo pomenuti da se jedan od ključnih izazova u ovom predmetu odnosi na primjenu međunarodnih pravnih izvora (naročito konvencija) kojima je Bosna i Hercegovina pristupila i koje je u obavezi da primjenjuje u svom pravnom poretku. Konkretno, sud se u ovom predmetu pozvao i primijenio Konvenciju Savjeta Evrope (CETS br. 198) o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenih krivičnim djelom i finansiranjem terorizma, koju je Bosna i Hercegovina ratifikovala 2013. godine i koja je u pogledu BiH na snazi od 1. juna 2013. godine. Jurisprudencija sudova u pogledu neposredne primjene međunarodnih krivičnopravnih instrumenata u to vrijeme nije bila ujednačena, a sudovi su ih primjenjivali u pojedinačnim slučajevima. Biće zanimljivo vidjeti kako će Vrhovni sud Federacije BiH odlučiti o ovoj stvari, imajući u vidu da ovo pitanje nije problematizovao kada je razmatrao prvu žalbu.

Pravni standard za utvrđivanje krivičnog djela pranja novca bez prethodnog utvrđivanja predikatnog krivičnog djela je također od značaja. Konkretno, sud u ovom predmetu nije bio kadar da utvrdi kojim konkretnim krivičnim djelima je pribavljen novac koji se prao i koji je na kraju trajno oduzet. Umjesto toga, sud se pozvao na navedenu Konvenciju i zauzeo stav da prema članu 9. nije nužno utvrditi predikatno krivično djelo da bi se utvrdilo krivično djelo pranja novca i da subjektivni element pranja novca može da se utvrdi na osnovu „objektivnih faktičkih okolnosti“ što predstavlja relativno ustaljeni pravni standard u sudskoj praksi.

Moglo bi se reći da ovi faktori neposredno utiču na postojanje i sadržaj cjelokupne presude u ovom predmetu i da imaju neposredne reperkusije na oduzimanje nezakonito stečene (i oprane) imovine. Ako je u ovom predmetu izvršeno krivično djelo pranja novca i ako je dozvoljena neposredna primjena međunarodnih konvencija, ne bi bilo neophodno da se u sudskom postupku utvrdi predikatno krivično djelo iz kog je sumnjiva imovina proistekla. Tada bi bilo relativno jednostavno odbraniti stav da sva sumnjiva imovina podliježe trajnom oduzimanju, kao što je sud utvrdio u svojoj presudi.

Sud se iz tih razloga pozvao na relevantne odredbe Kaznenog zakonika FBiH (član 272. st. 4), kao i na Zakon o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom FBiH (član 10.), kako bi opravdao trajno oduzimanje sve imovine koja je oprana. Ispunjenjem svih navedenih pretpostavki stvorio bi se koherentan, racionalan i izuzetno djelotvoran skup pravnih standarda koji ne samo da bi omogućili trajno oduzimanje imovine velike vrijednosti (oko 10 miliona eura) zbog krivičnog djela pranja novca, već i formiranje korisnog i nužnog pravnog stanovišta za buduću sudsku praksu.

Ovo je naročito važno u kontekstu borbe protiv organizovanog kriminala, pranja novca i ostalih teških krivičnih djela, budući da su to prioritete oblasti politike suzbijanja kriminaliteta u BiH.

c. Specifikacija oduzete imovine

Nakon što je sud izrekao osuđujuću presudu, naložio je i oduzimanje imovine od osuđenih lica, koja je obuhvatala razne vrste imovine velike vrijednosti. Oduzeti su gotovina, akcije u otvorenom investicionom fondu, preduzeća, nepokretnosti, motorna vozila i ostale stvari.